Lakivaliokunta on pyytänyt minulta lisälausunnon asiassa HE 133/2021 vp

Lisälausuntopyynnössä on pyydetty ottamaan kantaa kuulemistilaisuudessa esiin nousseisiin kysymyksiin siltä osin kuin kysymykset ovat liittyneet oman asiantuntemukseni piiriin.

Tallenteiden säilytysaika.

Ehdotetussa OK 22:10:ssä säädettäisiin, että kuva- ja äänitallenne säilytetään 30 päivää siitä, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu. Sanottua säilytysaikaa voidaan pitää varsin lyhyenä etenkin, kun aikaa verrataan muiden oikeudenkäyntiasiakirjojen säilytysaikaan (ks. siitä esityksen sivu 67). Jatkovalmistelussa valiokunta voisi miettiä, olisiko kuva- ja äänitallenteiden säilytysaika syytä säätää ehdotettua 30 vuorokautta pidemmäksi.

Esitutkintakuulustelujen nykyistä laajempi tallentaminen

Kuulemistilaisuudessa kävi esiin, että todistelun näyttöarvon kannalta voisi olla hyvä, jos esitutkintakuulusteluja olisi mahdollista tallentaa nykyistä laajemmin. En millään muotoa vastusta ajatusta. Tällainen muutos lainsäädäntöön olisi kuitenkin niin iso, että sitä pitäisi valmistella huolellisesti ensin ministeriössä. Tämän kannan perusteluksi riittänee maininta siitä, että esimerkiksi esitutkintanauhoitusten yleinen käyttö todisteena oikeudenkäynneissä sekä kontradiktorisen periaatteen turvaaminen esitutkintakuulusteluissa ovat niin vaikeita kysymyksiä, että niitä ei pidä yrittää ratkaista liian kiireisellä aikataululla.

Uudelleenkuulemis- ja lisäkysymyskynnykset

Edelleen kuulemistilaisuudessa keskusteltiin siitä, ovatko ehdotetut kynnykset uudelleenkuulemiselle (erityistä syytä) sekä lisäkysymysten esittämiselle (tarpeen) oikealla tasolla. Itse en omassa varsinaisessa lausunnossa kiinnittänyt kynnysten korkeuteen mitään huomiota siitä syystä, että pidin niitä oikein mitoitettuina. Etenkin pidän tärkeänä, että lisäkysymysten esittämiselle ei aseteta muutoksenhaussa liian korkeaa kynnystä, jotta alioikeudessa ei tulisi tarvetta pyrkiä varmuuden vuoksi esittämään kuultaville sellaisiakin kysymyksiä, joiden tarpeellisuudesta ei ole täyttä varmuutta. Riittävän matalalla ”lisäkysymyskynnysellä” voidaan siten pyrkiä ehkäisemään sitä vaaraa, että kuulustelujen tallentaminen ja tallenteiden käyttäminen

todisteena muutoksenhaussa laajentaisi tarpeettomasti käräjäoikeudessa suoritettavia todistajankuulusteluja.

Turussa 21.10.2021

Mikko Vuorenpää
Prosessioikeuden professori
Lapin yliopisto